

фотографије Задужбина породице Јаролимек

Добрица Анђелковић

Свечано је било тог 22. октобра 1918. године у Београду. Три дана после ослобођења у Првом светском рату, грађани престонице приредили су дочек српским војницима. Све је било „у тако одличном реду да би се аустријска полиција морала дивити како Београђани знају за ред и без бајонета”, известила је „Правда” са победничког дефила, у току којег су житељи престонице града даривали ослободиоце цвећем и венцима окићеним националним тробојкама.

Ратни командант и оперска дива

И када се погледају бочне гране породичног стабла породице Јаролимек, наилази се на много знаменитих личности. Тако је, на пример, стриц Белуша Анђелковића, мужа Добрице Анђелковић, био пуковник Миливоје Анђелковић Кајафа (1868–1940), командант Дунавске дивизије за време Колубарске битке и командант одбране Београда у време аустроугарског напада на престоницу. Александрова сестричина Даница Илић (1914–1965) била је наша најпознатија оперска певачица ван своје земље, каже Бранко Родић, додајући да је представе изводила, између осталог, у бечкој и берлинској опери, као и у њујоршком Метрополитену.

Један од тих венаца припао је на чување Александру Јаролимеку (1891–1954), учеснику оба балканска и Првог светског рата, потоњем трговцу и индустријалцу, који је међу првим официрима те 1918. ушао у ослобођену престоницу. А на данашњи дан, читав век касније, овај предмет ће, по жељи Александрове ћерке Добрице Анђелковић (1935–2016), бити предат Војном музеју у Београду. Уручиће га Бранко Родић, академски сликар, Добрилин рођак

Столетни венац убудуће у Војном музеју

Поклон којим су 1918. житељи ослобођеног Београда даривали српске ослободиоце читав век је био у власништву породице Јаролимек, а данас ће постати део националне културне баштине

После једног века постаје музејски експонат

и управитељ Задужбине породице Јаролимек.

Просторије Задужбине налазе се у згради у центру Београда, која је припадала управо Александру Јаролимеку. Тамо је вредна породична реликвија чувана претходних сто година. И јуче је венац био на истом месту, у једном од станова. Урамљен и застакљен, окићен српском тробојком с натписом који подсећа на датум због којег је поклоњен, и данас одолева времену.

„Александар је овде живео са супругом Надеждом, ћерком Добрилом и сином Зораном. Он је урадио венац који је и после његове смрти чуван у овом

стану. По жељи Добрице, која је била стрина моје супруге, предаћу га Војном музеју”, каже Бранко Родић, посматрајући реликвију која ће постати део националне културне баштине.

Осим венца, он ће данас предати музеју и Александров Орден Белог орла са мачевима петог реда, као и групну фотографију генерације 1911/1912. четвртог кола (класе) свршених ђака ђачког ескадрона коњичке подофицирске школе у Београду. То је, по свој прилици, само део ризнице познате београдске породице Јаролимек. На тавану здања Задужбине, који тек треба истражити, вероватно су и Александрове уни-

Александар Јаролимек, портрет из 1940. године

форме, а можда и две медаље којима је, уз Орден Белог орла, одликован за ратне заслуге.

– Осим што је био међу првим официрима који су ушли у ослобођени Београд тог 19. октобра 1918, Александар је, са још осам својих коњаника, први ушао и у ослобођени Шабац, након Колубарске битке. Иначе, Јаролимек је позната београдска породица која је највећи замах доживела између два светска рата. Александар је тада с браћом Фердинандом и Јованом наследио очеву платнарску трговачку радњу у Кнез Михаиловој улици 14, као и његову фирму, која се звала „Јосиф Јаролимек и синови”. Њихов отац Јосиф био је Чех и рођен је у тадашњој Бохемији – објашњава Родић.

Александар и браћа потом су основали фирму „Домаћа индустрија тепиха и завеса” на београдском Душановцу.

– Интересантно је да је ова индустрија опремила здање Народне скупштине теписима и завесама, када је завршена његова изградња, тридесетих година прошлог века. На попису ствари 2012. године у Народној скупштини евидентирано је да је у употреби десетак тепиха израђених у тој фабрици – говори Родић.

Са доласком Другог светског рата Александар је заробљен и, као официр војске Краљевине Југославије, интерниран у офлаг – немачки официрски логор за ратне заробљенике код Хамелбурга у Баварској. У фабрици на Душановцу рад није био дозвољен за време окупације, јер су теписи и завесе сматрани луксузном робом. Тако се наводи у аутобиографској белешци коју је Александар сачинио 1949. године у Београду. Његова фабрика тада је увелико била национализована.

И та аутобиографска белешка, заједно с осталом архивском грађом доступном у електронском облику, биће дата Војном музеју, а Родић каже да су спремни да уруче и друге предмете на које ће наићи.

Димитрије Буквић